คำเรียกสี : ภาพสะท้อนการสร้างมโนทัศน์ของชาวเวียดนาม

เกรียงไกร วัฒนาสวัสดิ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กลวิธีและรูปแบบการสร้างคำเรียกสีพื้นฐาน (basic color terms) และคำเรียกสีไม่พื้นฐาน (non basic color terms) ตลอดจนศึกษาการรับรู้และการจำแนกเฉดสีต่าง ๆ ในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือ (ฮานอย)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เก็บจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาชาวเวียดนามถิ่นเหนือ เพศหญิง อายุระหว่าง 25-35 ปี จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้สัมภาษณ์ขณะเก็บข้อมูลคือบัตรสี (color cards) ซึ่งทำขึ้นเองจำนวน 85 บัตรสี

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าภาษาเวียดนามถิ่นเหนือมีจำนวนคำเรียกสีพื้นฐานจำนวน 10 คำและมีพัฒนาการอยู่ในระยะที่ 6 ตามทฤษฎีสากลและวิวัฒนาการคำเรียกสีของ Berlin and Kay (1969) ส่วนการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานนั้น ผลจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือมีกลวิธีและรูปแบบในการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน 3 วิธีคือ 1. การผสมคำเรียกสีพื้นฐานเข้ากับคำขยาย 2. การใช้คำเรียกชื่อวัตถุเฉพาะ และ 3. การผสมคำเรียกสีพื้นฐานเข้ากับคำเรียกสีพื้นฐานหรือคำเรียกสีชื่อวัตถุเฉพาะ เมื่อเปรียบเทียบความถี่ของกลวิธีและโครงสร้างในการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานขึ้นใช้ในภาษานี้ ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้กลวิธีที่ 3 การผสมคำเรียกสีพื้นฐานเข้ากับคำการผสมคำเรียกสีพื้นฐานหรือคำเรียกสีชื่อวัตถุเฉพาะมากที่สุดคิดเป็น 42% และมีการใช้กลวิธีที่ 2 การใช้คำเรียกชื่อวัตถุเฉพาะน้อยที่สุดคิดเป็น 11%

นอกจากนี้ผลการศึกษากลวิธีการสร้างคำเรียกสีในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือ ยังแสดงให้เห็นว่า คำเรียกสีมีความสัมพันธ์กับสภาพทางปริบทสังคมและวัฒนธรรมของชาวเวียดนาม ตลอดจนสนับสนุนและคัดค้านแนวคิดจากทฤษฎีวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานของ Berlin และ Kay

---

เกรียงไกร วัฒนาสวัสดิ์ อาจารย์ ภาควิชาภาษาศาสตร์

บทนำ

สีมีบทบาทและอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์นับตั้งแต่ตื่นนอนขึ้นในตอนเช้าจนถึงเข้านอนในตอนค่ำ กิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ อาทิ การแต่งตัว การเลือกซื้อของ การเดินทาง ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ ฯลฯ ล้วนแล้วแต่มีสีเข้ามาเป็นส่วนประกอบในการตัดสินใจหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำ การแสดงอารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์แทบทั้งสิ้น ในการศึกษาภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnolinguisitics) สีไม่ใช่เป็นเรื่องของการรับรู้ (perception) และการจำแนกสี (color categorization) ออกเป็นเฉดสีต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงระบบการสร้างมโนทัศน์ (Conceptualization) ของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ ผ่านการรับรู้สีเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้นักภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์จึงได้พยายามศึกษาการรับรู้สีของมนุษย์ และพบว่าในกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันจะมีการรับรู้สี ตลอดจนการใช้ **"คำเรียกสี (color terms)"** เพื่อจำแนกสีออกเป็นเฉดสีตามธรรมชาติที่แตกต่างกันออกไป ดังที่ Croft (1972: 431) กล่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

> "Color categories provide a good illustration of how people throughout the world divide the color spectrum variously, and they provide further examples of taxonomic arrangement."

จากแนวคิดดังกล่าวนี้เอง ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาคำเรียกสีในภาษาเวียดนามในฐานะที่เป็นภาษาสำคัญภาษาหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำความเข้าใจว่าชาวเวียดนามรับรู้และจำแนกสีต่าง ๆ ในธรรมชาติออกเป็นกี่ประเภท การรับรู้และจำแนกสีตามแนวคิดของชาวเวียดนามมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและสภาพสังคมวัฒนธรรม (socio-cultural context) อย่างไร ตลอดจนศึกษากลวิธีในการสร้างคำเรียกสีในภาษาเวียดนามว่ามีกลวิธีการสร้างคำเรียกสีขึ้นใช้ในภาษาของตนอย่างไร

การศึกษาคำเรียกสีตามแนวภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์

ภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นวิธีการศึกษาภาษาตามแนวการศึกษาภาษาศาสตร์สมัยใหม่สาขาวิชาหนึ่ง โดยนักภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม ในฐานะที่ภาษามีอิทธิพลต่อการนึกคิด การมองโลก และการเข้าใจสิ่งแวดล้อมของผู้พูดภาษาตลอดจนการศึกษาวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นเครื่องกำหนดรูปแบบการใช้ภาษา ด้วยเหตุนี้การศึกษาภาษาของนักภาษาศาสตร์สมัยใหม่จึงพยายามเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนผู้ใช้ภาษาเหล่านั้น

การศึกษาคำเรียกสีเป็นวิธีการศึกษาการจำแนกคำ (Lexical classifications) ตามแนวทางชาติพันธุ์ (Ethnoscience) วิธีการหนึ่ง กล่าวคือ เป็นการศึกษากลวิธีการสร้างคำและการจำแนกคำเรียกสีในภาษาใดภาษาหนึ่ง แล้วนำผลที่ได้จากการศึกษามาเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการจำแนกสีสากล (Universal principle of color terms) ในภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก แนวคิดนี้ได้พัฒนาขึ้นโดยนักภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ที่สำคัญ 2 คน คือ Blent Berin และ Paul Kay ซึ่งผลงานวิจัยของเขาได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือ Basic Color Terms : Their Universality and Evolution ใน ค.ศ. 1969 งานวิจัยเล่มนี้ทำให้ผู้สนใจเรื่องคำเรียกสีเข้าใจในเรื่องนี้มากขึ้น และได้เป็นต้นแบบของการทำการวิจัยในเรื่องคำเรียกสีในภาษาต่าง ๆ ในบทนำของหนังสือเล่มดังกล่าวผู้วิจัย ทั้งสองได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อสรุปที่ว่า ภาษาแต่ละภาษานั้นมีลักษณะการจำแนกสิ่งต่าง ๆ ไม่เหมือนกันเลยหรือแต่ละภาษาไม่มีลักษณะร่วมกันเลยนั้น เป็นการตีความที่เกินจริง (Overstatement) Berlin และ Kay ได้วิจัยเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าคำเรียกสีและวิวัฒนาการคำเรียกสีเป็นสิ่งสากลในทุกภาษา

สาระสำคัญในหนังสือเล่มข้างต้นมีประเด็นที่เป็นต้นแบบของการศึกษาเรื่องคำเรียกสี 2 ประเด็น คือ ประการแรก Berlin และ Kay ถือได้ว่าเป็นบุคคลกลุ่มแรกที่พยายามให้คำจำกัดความของ **"คำเรียกสีพื้นฐาน (basic color terms)"** และได้กำหนดคุณสมบัติของคำเรียกสีพื้นฐานไว้ดังต่อไปนี้ (Berlin and Kay, 1969: 6-7)

1. คำเรียกสีพื้นฐานจะต้องเป็นคำศัพท์เดี่ยว (Monolexemic) กล่าวคือ เป็นคำซึ่งความหมายของคำนั้นไม่สามารถคาดเดาหรือทำนายได้จากส่วนใดส่วนหนึ่งของคำ หรืออีกนัยหนึ่งคือเป็นคำซึ่งไม่มีส่วนขยายที่สามารถตัดออกได้โดยไม่ทำให้ความหมายแก่นของคำเรียกสีนั้นเปลี่ยนไป ตัวอย่างเช่น คำว่า ***"reddish"*** ในภาษาอังกฤษไม่จัดเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน เพราะสามารถเดาความหมายของคำได้จากคำว่า ***"red"*** แต่คำว่า ***"red"*** จัดเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

2. ความหมายของคำเรียกสีนั้นจะต้องไม่ซ้ำซ้อนหรือร่วมความหมายกับคำเรียกสีที่มีใช้ในภาษาในคำอื่น ๆ เช่น คำว่า ***"scarlet"*** และ ***"crimson"*** ไม่จัดเป็นคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาอังกฤษเพราะทั้ง 2 คำมีความหมายซ้ำซ้อนในฐานะที่เป็นเฉดสีหนึ่งของคำว่า ***"red"***

3. การใช้คำเรียกสีนั้นต้องไม่จำกัดการใช้ในวงแคบหรือใช้เฉพาะเพื่อเรียกวัตถุหรือสิ่งของบางประเภทเท่านั้น เช่น คำว่า ***"blonde"*** ในภาษาอังกฤษเป็นคำเรียกสีที่ใช้เฉพาะกับสีผม สีผิวและเฟอร์นิเจอร์ เท่านั้น

4. คำเรียกสีพื้นฐานจะต้องเป็นคำที่ฝังใจ (Psychologically salient) กล่าวคือเป็นคำศัพท์ที่โดดเด่นในความรู้สึกของผู้บอกภาษา มีการใช้อย่างสม่ำเสมอ และผู้บอกภาษามีการรับรู้สีนั้นร่วมกันก็จัดว่าสีนั้น ๆ เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน เช่น คำว่า ***"red", "green"*** และ ***"blue"*** ในภาษาอังกฤษ เป็นต้น

Berlin และ Kay ได้เสนอแนะว่าคุณสมบัติในข้อ 1-4 น่าจะเพียงพอแล้วในการตัดสินว่าคำเรียกสีนั้นเป็นคำเรียกสีพื้นฐานหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตามทั้งสองยังได้เสนอเกณฑ์ในข้อ 5-8 เพิ่มเติมขึ้นอีกในกรณีที่ไม่สามารถตัดสินได้ว่าคำเรียกสีที่พบเป็นคำเรียกสีพื้นฐานหรือไม่ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5. คำเรียกสีที่มีลักษณะการปรากฏทางไวยากรณ์เหมือนกับคำเรียกสีพื้นฐานอื่น ๆ ให้จัดเป็นคำเรียกสีพื้นฐานได้ ตัวอย่างเช่น คำเรียกสีพื้นฐานในภาษาอังกฤษสามารถเติมปัจจัย (Suffix) -ish ต่อท้ายคำได้ เช่นคำว่า ***"red"*** เป็น ***"reddish"*** และ **"green"** เป็น ***"greenish"*** แต่คำว่า ***"chartreuse"*** (สีเขียวหรือสีเหลืองอ่อน) ไม่สามารถเติมปัจจัยให้อยู่รูป ***"*chartreus(e)ish"*** จึงไม่จัดเป็นคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาอังกฤษ

6. คำเรียกสีซึ่งเป็นคำเดียวกับชื่อวัตถุหรือสิ่งของ เช่น ***"gold"*** (ทอง), ***"ash"*** (ขี้เถ้า) และ ***"silver"*** (เงิน) คำเหล่านี้ให้สงสัยว่าไม่น่าจะเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

7. คำเรียกสีที่เป็นคำยืมใหม่ ๆ จากภาษาต่างประเทศ (foreign loanword) ไม่จัดเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน ตัวอย่างเช่น คำว่า ***"ช็อคกิ้งพิงค์"*** ในภาษาไทยเป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ ***"shocking pink"***

8. คำเรียกสีนั้นเป็นคำศัพท์ที่มีโครงสร้างคำซับซ้อน (Morphological complexity) เช่น ***"blue-green"*** ไม่ถือเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน

คำเรียกสีที่ไม่มีคุณสมบัติของคำเรียกสีพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น จะถูกจัดให้เป็นคำเรียกสีประเภทคำเรียกสีไม่พื้นฐาน (non basic color terms)

สาระสำคัญประการต่อมาที่ทำให้แนวความคิดของ Berlin และ Kay เป็นต้นแบบของการศึกษาคำเรียกสีในภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก คือ แนวคิดในเรื่องวิวัฒนาการ (evolutionary stages) ของคำเรียกสีพื้นฐาน หลังจากที่ทั้งสองได้ศึกษาจากข้อมูลภาษาต่าง ๆ 78 ภาษาทั่วโลก โดยเก็บข้อมูลเอกสารหรือข้อมูลที่ได้จากนักมานุษยวิทยาซึ่งมีความรู้ในภาษานั้น ๆ ข้อมูลดังกล่าวทำให้ทั้งสองค้นพบว่า นอกจากคำเรียกสีจะเป็นสิ่งสากลที่มีอยู่ในทุกภาษาแล้ว คำเรียกสีในโลกนี้ยังมีการเรียงลำดับในเรื่องของเวลา และลำดับการเกิดก่อนหลังที่เป็นสากลอีกด้วย Berlin และ Kay จึงได้เสนอเสนอทฤษฎีวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานซึ่งเรียงลำดับการเกิดก่อนหลังเป็น 7 ระยะ (Berlin and Kay, 1969 : 3-4) ดังนี้

ระยะที่ 1 : มีคำเรียกสี 2 คำ คือ ขาว-ดำ

ระยะที่ 2 : มีคำเรียกสี 3 คำ คือ ขาว-ดำ-แดง

ระยะที่ 3 : มีคำเรียกสี 4 คำ คือ ขาว-ดำ-แดง-เขียว หรือ ขาว-ดำ-แดง-เหลือง

ระยะที่ 4 : มีคำเรียกสี 5 คำ คือ ขาว-ดำ-แดง-เขียว-เหลือง

ระยะที่ 5 : มีคำเรียกสี 6 คำ คือ ขาว-ดำ-แดง-เขียว-เหลือง-น้ำเงิน

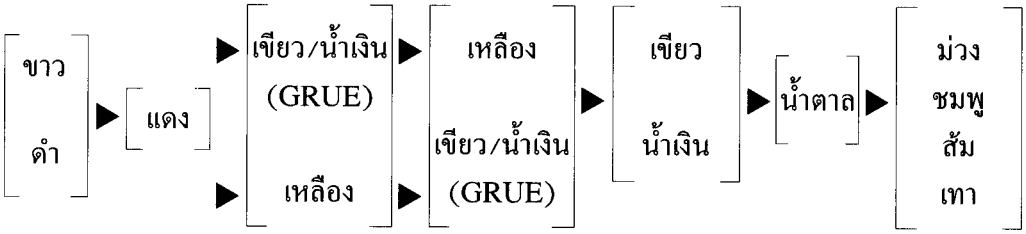
ระยะที่ 6 : มีคำเรียกสี 7 คำ คือ ขาว-ดำ-แดง-เขียว-เหลือง-น้ำเงิน-น้ำตาล

ระยะที่ 7 : มีคำเรียกสี 8-11 คำ คือ ขาว-ดำ-แดง-เขียว-เหลือง-น้ำเงิน-น้ำตาล-ม่วง-ชมพู-ส้ม และเทา

จากทฤษฎีวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ทุกภาษาในโลกอย่างน้อยที่สุดจะต้องมีคำเรียกสีเพื่อจำแนกประเภทสีขาวและสีดำ ในระยะที่ 2 ถ้าภาษาใดภาษาหนึ่งมีวิวัฒนาการคำเรียกสี 3 คำ คำเรียกสีคำที่ 3 จะเป็นคำเรียกสีแดง ในระยะที่ 3 ถ้ามีคำเรียกสี 4 คำจะเป็นคำเรียกสีเขียวหรือสีเหลืองสีใดสีหนึ่ง ในระยะที่ 4 จะเป็นระยะที่ภาษานั้น ๆ ได้พัฒนาคำเรียกสีทั้งสีเขียวและสีเหลือง ต่อมาในระยะที่ 5 มีคำเรียกสี 6 คำ คำเรียกสีคำที่ 6 สำหรับเรียกสีน้ำเงิน ในระยะที่ 6 ถ้าภาษานั้นได้พัฒนาคำเรียกสีใช้ 7 คำ คำเรียกสีคำที่ 7 จะเป็นคำสำหรับเรียกสีน้ำตาล และในระยะสุดท้ายเป็นระยะที่ในภาษานั้น ๆ มีคำเรียกสี 8-11 คำ ซึ่งจะเป็นคำสำหรับเรียกสีม่วง สีชมพู สีส้มและสีเทาตามลำดับ

ทฤษฎีวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้โดยนักภาษาศาสตร์ที่สนใจศึกษาคำเรียกสีเป็นจำนวนมาก นักภาษาศาสตร์เหล่านั้นได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแนวคิดดังกล่าว ประกอบมีหลักฐานเพิ่มเติมว่าในหลาย ๆ ภาษามีคำเรียกสีเขียวรวมกับสีน้ำเงินเข้าไว้ด้วยกัน เช่น คำว่า “ao” ในภาษาญี่ปุ่น คำว่า “wiwi” ในภาษาฟูทูนีส (Futunese) และคำว่า “tungu” ในภาษาเอสกิโม Kay (1975) จึงได้เสนอคำว่า **“GRUE”** ซึ่งมาจากคำว่า “green” กับ “blue” เพื่อใช้เรียกสีที่เหลื่อมกันอยู่

ระหว่างสีเขียวและสีน้ำเงินซึ่งรวมสีฟ้าเข้าไว้ด้วย และได้ทบทวนเกี่ยวกับลำดับการเกิดก่อนหลังของทฤษฎีวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานใหม่ (Kay, 1975: 260) ดังแสดงด้วยแผนภูมิต่อไปดังนี้

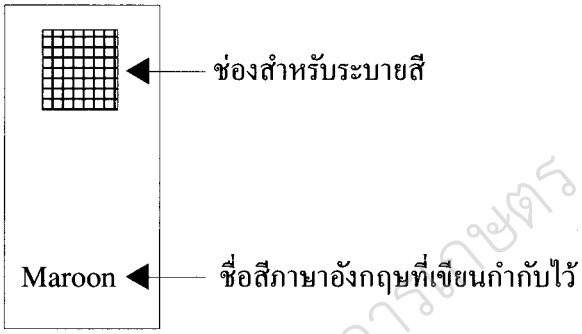
ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงวิวัฒนาการของคำเรียกสีพื้นฐานตามแนวคิดของ Kay (1975)

จากแผนภูมิข้างต้น Kay ได้อธิบายว่าในระยะที่ 1 มีคำเรียกสีประเภทสีขาวและสีดำ สีขาวได้แก่ สีขาวจริง ๆ สีเฉดอ่อนทุกสีและสีร้อนประเภทสีแดงและสีชมพู ส่วนสีดำได้แก่ สีดำจริง ๆ และเฉดสีเข้มต่าง ๆ เช่น สีน้ำเงิน สีม่วง และสีน้ำตาล ยกเว้นสีเขียวอ่อนและสีฟ้า ในระยะที่ 2 มีคำเรียกสีแดงซึ่งได้แก่ สีร้อนทุกประเภทที่แยกตัวออกจากสีขาว ในระยะที่ 3 เป็นไปได้ว่ามีคำเรียกสีประเภทสี GRUE หรือคำเรียกสีเขียวที่รวมกับสีน้ำเงิน หรือคำเรียกสีเหลือง ในระยะที่ 4 มีคำเรียกสีเหลืองถ้าพัฒนามาจาก IIIa หรือมีคำเรียกสี GRUE ถ้าพัฒนาต่อจาก IIIb ในระยะที่ 5 มีคำเรียกสีที่แยกประเภทสีออกเป็นสีเขียวและสีน้ำเงิน ส่วนในระยะที่ 6 และ 7 เหมือนกับที่ได้เคยเสนอไว้ดังได้กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ มีพัฒนาคำเรียกสีสำหรับสีน้ำตาล สีม่วง สีชมพู สีส้มและสีเทา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การคัดเลือกผู้บอกภาษา (Informant) ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการศึกษาคำเรียกสีเฉพาะในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือ (ฮานอย) เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างในเรื่องของภาษาถิ่นเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อกลวิธีในการสร้างคำเรียกสี ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้บอกภาษาชาวเวียดนามถิ่นเหนือเพศหญิง อายุระหว่าง 25-35 ปี จำนวน 4 คน ที่มาศึกษาอยู่ที่สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (Asian Institute of Technology-AIT) จังหวัดปทุมธานี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สร้างชุดบัตรสี (color cards) อย่างง่าย ๆ ขึ้น โดยใช้แท่งสีเทียนยี่ห้อ Crayola ซึ่งมีเฉดสีทั้งสิ้น 85 สี ในแต่ละสีจะมีคำอธิบายสีต่าง ๆ เป็นภาษาอังกฤษกำกับไว้เพื่อบอกให้รู้ว่าเป็นสีอะไร ตัวอย่างเช่นในเฉดสีแดงบนแท่งสีเทียนแต่ละแท่งจะมีการระบุความแตกต่างของเฉดสีแดงเป็น Brick red, Indian red, Radical red เป็นต้น ผู้วิจัยจะตัดกระดาษขนาด 1.5 x 3 นิ้ว จำนวน 85 แผ่น แล้วนำแท่งสีเทียนดังกล่าวมาระบายลงในช่องขนาด 2 x 3 เซนติเมตร ในแต่ละบัตรจะเขียนกำกับชื่อสีที่เป็นภาษาอังกฤษไว้ได้ใต้บัตรดังกล่าวด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ลักษณะบัตรสีที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3. การเก็บข้อมูล ก่อนทำการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้อย่างคร่าว ๆ พร้อมกับพูดคุยในเรื่องทั่ว ๆ ไป เพื่อสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและทำให้ผู้บอกภาษารู้สึกสบาย ไม่อึดอัดที่จะตอบคำถามเป็นระยะเวลานาน ๆ หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มซักถามข้อมูลส่วนตัวโดยการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลเป็นภาษาเวียดนาม ผู้วิจัยจะหยิบบัตรสีขึ้นที่ละใบแล้วถามผู้บอกภาษาว่า Màu này là màu gì? “สีนี่สีอะไร” พร้อมกับบันทึกคำตอบของผู้บอกภาษาลงในตารางที่เตรียมไว้

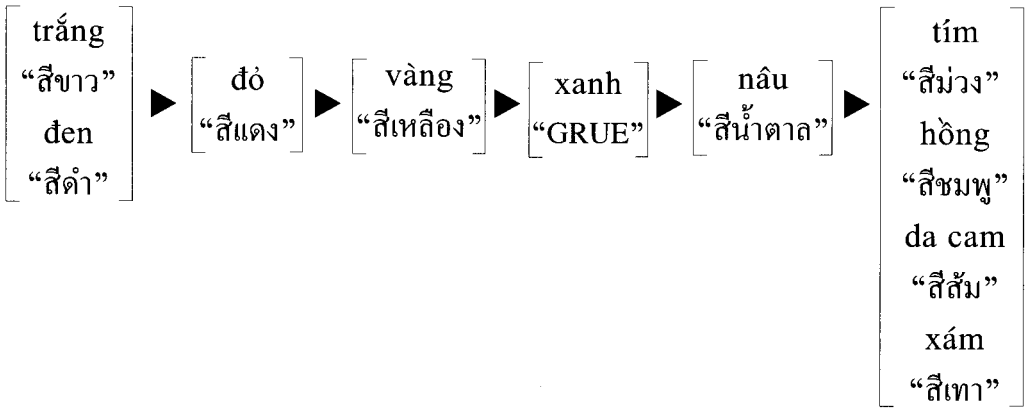
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์คุณสมบัติคำเรียกสีพื้นฐานที่ Berlin และ Kay เสนอไว้ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น วิเคราะห์แยกประเภทคำเรียกสีพื้นฐานและคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์กลวิธีในการสร้างคำเรียกสีจากคำเรียกสีที่เก็บได้ว่า ในภาษานี้มีกลวิธีในการสร้างคำเรียกสีขึ้นใช้ในภาษาของตนอย่างไร

คำเรียกสีในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือ

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลคำเรียกสีจำนวน 340 คำที่ได้จากสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ผู้วิจัยพบว่า ในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือมีกลวิธีการสร้างคำเรียกสีขึ้นใช้ในภาษาของตนแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท กล่าวคือ คำเรียกสีพื้นฐานและคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ต่อไปนี้

1. คำเรียกสีพื้นฐาน จากข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์คำเรียกสีพื้นฐานในภาษานี้ได้ 10 คำ ซึ่งแสดงให้ว่าผู้พูดภาษาเวียดนามถิ่นเหนือมีการจำแนกเฉดสีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติออกเป็น 10 ประเภทสี คือ trắng (สีขาว), đen (สีดำ), đỏ (สีแดง), vàng (สีเหลือง), xanh (สี GRUE), nâu (สีน้ำตาล), tím (สีม่วง), hồng (สีชมพู), da cam (สีส้ม), และ xám (สีเทา) (ดังที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 1 ในภาคผนวก) และเมื่อพิจารณาจากคำเรียกสีพื้นฐานดังกล่าว ผู้วิจัยมีสมมติฐานเกี่ยวกับลำดับการเกิดของคำเรียกสีพื้นฐานในภาษานี้ตามแนวความคิดของ Berlin และ Kay ว่า ภาษาเวียดนามถิ่นเหนือได้มีวิวัฒนาการของระบบคำเรียกสีพื้นฐานมาถึงระยะที่ 6 โดยมีวิวัฒนาการในระยะที่ 1 เริ่มจากสีขาว (trắng) และสีดำ (đen) ต่อมาในระยะที่ 2 มีสีแดง (đỏ) ตามด้วยสีเหลือง (vàng) ในระยะที่ 3 และในระยะที่ 4 มีคำเรียกสี GRUE (xanh) เนื่องจากผู้วิจัยพบหลักฐานว่าผู้บอกภาษาใช้คำเรียกสีเขียวและสีน้ำเงินเหลื่อมกันอยู่ ในระยะที่ 5 มีวิวัฒนาการคำเรียกสีเป็นสีน้ำตาล (nâu) แทนที่จะพัฒนาแยกออกมาเป็นประเภทสีเขียวและประเภทสีน้ำเงินตามทฤษฎีของ Berlin และ Kay และในระยะสุดท้าย ภาษาเวียดนามถิ่นเหนือได้วิวัฒนาการคำเรียกสีที่เหลืออีก 4 คำ กล่าวคือ สีม่วง (tím) สีชมพู (hồng) สีส้ม (da cam) และสีเทา (xám) ตามลำดับจนครบตามแผนภูมิแสดงวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานที่ได้แสดงไว้ต่อไปนี้

โครงการวิจัยคำเรียกสีในภาษาเวียดนาม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 3 แผนภูมิแสดงวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือ

2. คำเรียกสีไม่พื้นฐาน นอกจากกลวิธีการสร้างคำเรียกสีพื้นฐานดังได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อที่ 1 ผู้วิจัยยังได้พบกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานในภาษานี้อีก 3 แบบ ดังนี้

2.1 การผสมคำเรียกสีพื้นฐานเข้ากับคำขยาย จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยพบว่า รูปแบบคำเรียกสีไม่พื้นฐานที่เกิดจากการผสมคำเรียกสีพื้นฐานกับคำขยายมีใช้เป็นจำนวนมาก โดยคำเรียกสีพื้นฐานจะทำหน้าที่เป็นคำหลักและมีคำขยายซึ่งใช้เพื่อบ่งบอกเฉดสีวางไว้ข้างหลังคำเรียกสีพื้นฐานเสมอ ดังโครงสร้างที่แสดงไว้ต่อไปนี้

คำเรียกสีพื้นฐาน + คำขยาย

จากข้อมูลที่เก็บมาได้ผู้วิจัยพบคำขยายเพื่อใช้บ่งเฉดสีในภาษานี้แบ่งออกได้เป็น 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 เป็นคำขยายที่ใช้แสดงเฉดสี “อ่อน-แก่” หรือ “จาง-เข้ม” ได้แก่ คำว่า “nhạt”, “phớt” ซึ่งหมายถึง “อ่อนหรือจาง” กับคำว่า “đậm”, “thẫm” และ “sẫm” ซึ่งหมายถึง “แก่หรือเข้ม” จากข้อมูลแสดงว่าคำว่า “nhạt” และ “đậm” สามารถใช้ขยายคำเรียกสีพื้นฐานได้ทุกสี เช่น ในคำว่า hồng nhạt (ชมพู+อ่อน/จาง) ใช้เรียกสีชมพูอ่อน, vàng đậm (เหลือง+แก่/เข้ม) ใช้เรียกสีเหลืองเข้ม, tím đậm (ม่วง+แก่/เข้ม) ใช้เรียกสีม่วงแก่ เป็นต้น ในขณะที่คำว่า “phớt” ใช้เฉพาะกับสีชมพู (hồng) เท่านั้น[1] ส่วน

[1] จากการตรวจสอบโดยสอบถามผู้บอกภาษาผู้วิจัยพบว่า สาเหตุที่ใช้คำว่า “phớt” ขยายเฉพาะสีชมพู เพราะคำนี้มีที่มาจากสีชมพูระเรื่อที่อยู่บนแก้มของหญิงสาว

คำว่า “sẫm” จากข้อมูลพบว่าใช้ขยายกับประเภทสี GRUE (xanh) สีเหลือง (vàng) สีชมพู (hồng) และสีน้ำตาล (nâu) เท่านั้น และคำว่า “sẫm” ใช้ขยายกับสีแดง (đỏ) และสีม่วง (tím) เท่านั้น

ส่วนในชุดที่ 2 เป็นคำขยายที่ใช้แสดงเฉดสี “สด-ซีด” ได้แก่ คำว่า “tươi” กับคำว่า “mới” ซึ่งหมายถึง “สด” และคำว่า “chết” ซึ่งหมายถึง “ซีด” ตัวอย่างเช่น xanh mới (GRUE +สด) ใช้เรียกสีเขียวสด, hồng tươi (ชมพู+สด) ใช้เรียกสีชมพูสด เป็นต้น จากข้อมูลผู้วิจัยสังเกตพบว่าคำว่า “tươi” สามารถปรากฏเพื่อใช้ขยายเฉดสีได้มากกว่าคำว่า “mới” ซึ่งใช้ขยายเฉพาะกับสี GRUE เพียงสีเดียวเท่านั้น โดยใช้คำนี้เพื่อเรียกสีเขียว ส่วนคำว่า “chết” จากข้อมูลผู้วิจัยพบว่าใช้เพื่อขยายเพียง 2 สีเท่านั้น คือ สีแดง (đỏ) และสีชมพู (hồng)

นอกจากนี้จากการศึกษาข้อมูลผู้วิจัยยังพบกลวิธีการวางคำขยายไว้หลังคำเรียกสีพื้นฐานซึ่งมีความหมาย หมายถึง “อมหรือออก” ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยพบคำขยายในรูปแบบนี้ 5 คำคือ คำว่า “úa” ซึ่งหมายถึง “อมหรือออกเหลือง” ใช้ขยายสี GRUE (xanh) และสีเหลือง (vàng) เป็น xanh úa เพื่อใช้เรียกสีเขียวอม/ออกเหลือง, vàng úa ใช้เรียกสีเหลืองอม/ออกน้ำตาลอ่อน คำว่า “lục” ซึ่งหมายถึง “อมหรือออกเขียว” ใช้ขยายสี GRUE (xanh) เพื่อใช้เรียกสีเขียว คำว่า “choé” ซึ่งหมายถึง “อมหรือออกแดง” ใช้ขยายสีแดง (đỏ) และสีเหลือง (vàng) เป็น đỏ choé เพื่อใช้เรียกสีแดงเข้ม, vàng choé เพื่อใช้เรียกสีออกน้ำตาล คำว่า “lơ” และ “lam” ซึ่งหมายถึง “อมหรือออกน้ำเงิน” ใช้ขยายสี GRUE (xanh) เป็น xanh lơ หรือ xanh lam เพื่อใช้เรียกสีเขียวออกน้ำเงิน และคำว่า “tía” ซึ่งหมายถึง “อมหรือออกม่วง” ใช้ขยายสีแดง đỏ เป็น đỏ tía ใช้เป็นคำเรียกสีแดงออกม่วง

2.2 การใช้คำเรียกชื่อวัตถุเฉพาะ จากการศึกษาข้อมูลกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือด้วยวิธีการนี้ ผู้วิจัยพบว่า มีการนำเอาชื่อวัตถุที่มีอยู่ในภาคเหนือของประเทศเวียดนามมาใช้เป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐานอยู่หลายคำ นั่นแสดงให้เห็นว่าคำเรียกสีมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนสภาพสังคมและวัฒนธรรมของชาวเวียดนามเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น มีการนำชื่อของดอกไม้และผลไม้ที่มีเฉพาะทางภาคเหนือของประเทศเวียดนามมาใช้เป็นคำเรียกสี เช่น คำว่า “hoa đào” เป็นดอกไม้ชนิดหนึ่งขึ้นอยู่ทางภาคเหนือของประเทศเวียดนาม ดอกเป็นสีชมพู บานในฤดูใบไม้ผลิ คนเวียดนามทางภาคเหนือจะใช้ดอกไม้ชนิดนี้ประดับบ้านเรือนในเทศกาล

ตรุษเวียดนาม (Tết)[2] ใช้เป็นคำเรียกสีเพื่อใช้เรียกสีชมพู หรือมีการนำชื่อผลไม้ที่มีเฉพาะในภาคเหนือ เช่น คำว่า “mận chín” (ลูกท้อ+สุก) มาใช้เป็นคำเรียกสีหมายถึง สีแดงอมม่วง เป็นต้น ผลจากการศึกษาข้อมูลคำเรียกสีไม่พื้นฐานกลวิธีนี้มีโครงสร้างดังนี้

คำเรียกชื่อวัตถุเฉพาะ + (คำขยาย/ คำเรียกสีพื้นฐาน)[3]

จากโครงสร้างดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชาวเวียดนามถิ่นเหนือสามารถสร้างคำเรียกสีขึ้นใช้ในภาษาของตนโดยใช้คำเรียกชื่อวัตถุเฉพาะแต่ลำพัง โดยไม่ต้องนำหน้าด้วยคำเรียกสีพื้นฐาน ตัวอย่างเช่น ในเฉดสีเหลืองหรือสีส้มใช้วัตถุเช่น cá vàng (ปลาทอง) ใช้เรียกสีส้ม, lòng trứng (ไข่แดง) ใช้เรียกสีส้มอมแดง ในเฉดสีแดงใช้ชื่อวัตถุเช่น cà chua (มะเขือเทศ) ใช้เรียกสีแดงสด, bã trầu (น้ำหมาก) ใช้เรียกสีแดงเข้ม, gạch (อิฐ) ใช้เรียกสีแดงอิฐ ในเฉดสีน้ำตาลใช้ชื่อวัตถุเช่น cà phê sữa (กาแฟใส่นม) ใช้เรียกสีน้ำตาลอ่อน, ca cao (โกโก้) ใช้เรียกสีน้ำตาลแดง ในเฉดสีเขียวใช้ชื่อวัตถุเช่น nõn chuối (ใบตอง) ใช้เรียกสีเขียวใบไม้ ในเฉดสีเทาใช้ชื่อวัตถุเช่น chì (ตะกั่ว), tàn thuốc lá (ขี้บุหรี่), tro (ขี้เถ้า), lông chuột (ขนหนู) ใช้เรียกสีเทา เป็นต้น หรือทำโดยวิธีการใช้คำขยายหรือคำเรียกสีพื้นฐานวางไว้ข้างหลังตัวอย่างเช่น cà vàng đậm (ปลาทอง+เข้ม) ใช้เรียกสีส้มเข้ม, nõn chuối nhạt (ใบตอง+อ่อน) ใช้เรียกสีเขียวอ่อน, nước biển đậm (น้ำทะเล+เข้ม) ใช้เรียกสีน้ำเงิน, mực tím (น้ำหมึก+ม่วง) ใช้เรียกสีม่วงอมแดง เป็นต้น

2.3 การผสมคำเรียกสีพื้นฐานเข้ากับคำเรียกสีพื้นฐานหรือคำเรียกชื่อวัตถุเฉพาะ กลวิธีในการสร้างคำเรียกวิธีนี้เกิดจากการผสมคำเรียกสีพื้นฐานกับคำเรียกสีพื้นฐานด้วยกันเอง หรืออาจจะผสมกับคำเรียกชื่อวัตถุเฉพาะ แล้วขยายด้วยคำขยายหรือคำเรียกสีวัตถุเฉพาะอีกก็ได้ โดยคำเรียกสีพื้นฐานคำแรกจะเป็นคำหลัก ส่วนคำหลัง ๆ ที่ตามมาจะเป็นคำขยายใช้เพื่อระบุรายละเอียดของเฉดสี ด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้กลวิธีการสร้างคำเรียกสีวิธีนี้สามารถเกิดจากการผสมคำได้มากที่สุดถึง 4 คำ ดังโครงสร้างต่อไปนี้

---

[2] ชาวเวียดนามถือว่าตรุษเวียดนามเป็นวันขึ้นปีใหม่เนื่องจากยังคงนับปฏิทินตามแบบจันทรคติอยู่ วันตรุษเวียดนามจะตรงกับวันตรุษจีนของชาวจีนนั่นเอง

[3] คำขยายที่ใส่อยู่ในวงเล็บอาจจะเกิดหรือไม่เกิดก็ได้ (Option)

คำเรียกสีพื้นฐาน + คำเรียกสีพื้นฐาน/ คำเรียกชื่อวัตถุเฉพาะ + (คำขยาย)

จากโครงสร้างดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปกลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานได้เป็น 2 แบบย่อย ดังนี้

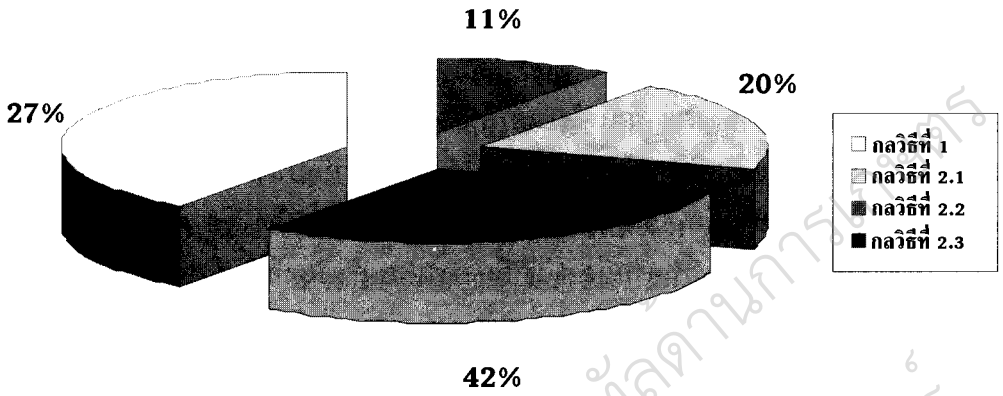
2.3.1. การผสมคำเรียกสีพื้นฐาน 2 คำเข้าด้วยกัน กลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานวิธีนี้ทำได้โดยการผสมคำเรียกสีพื้นฐาน A กับคำเรียกสีพื้นฐาน B เพื่อใช้เป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐาน C ซึ่งหลังคำเรียกสีพื้นฐาน B อาจจะวางคำขยายหรือคำเรียกชื่อวัตถุเฉพาะไว้ข้างหลังเพื่อแสดงระบุเฉดสีให้ละเอียดยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น tím hồng (ม่วง+ชมพู) ใช้เรียกสีชมพูออกม่วง, nâu đỏ (น้ำตาล+แดง) ใช้เรียกสีน้ำตาลแดง, đỏ đen (แดง+ดำ) ใช้เรียกสีดำเข้ม, đỏ tím sẫm (แดง+ม่วง+เข้ม)ใช้เรียกสีแดงอมม่วงเข้ม, nâu vàng sẫm (น้ำตาล+เหลือง+เข้ม) ใช้เรียกสีน้ำตาลเข้ม เป็นต้น

นอกจากนี้จากการศึกษาข้อมูลที่ได้มาผู้วิจัยพบว่า การผสมคำเรียกสีพื้นฐานเข้าด้วยกันในภาษาเวียดนามถิ่นเหนืออาจทำได้โดยมีคำอื่นมาคั่นตรงกลางก็ได้ ตัวอย่างเช่น hồng ngả sang đỏ คำว่า “ngả sang” มีความหมายตรงกับภาษาไทยว่า “ออก” ดังนั้นคำเรียกสีดังกล่าวจึงใช้เรียกสีชมพูออกแดง แต่รูปแบบนี้พบเพียงครั้งเดียวเท่านั้น

2.3.2 การผสมคำเรียกสีพื้นฐานกับคำเรียกวัตถุเฉพาะ มีวิธีทำได้ในลักษณะเดียวกันกับวิธีในข้อ 2.3.1 กล่าวคือ การผสมคำเรียกสีพื้นฐาน A กับคำเรียกวัตถุเฉพาะ จากข้อมูลที่ได้เป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยพบว่า ผู้บอกภาษาชาวเวียดนามจะใช้กลวิธีการสร้างคำวิธีนี้เพื่อใช้แยกความแตกต่างของเฉดสีระหว่างสีเขียวและสีน้ำเงินหรือฟ้า ตัวอย่างเช่น ในเฉดสีเขียวได้แก่ xanh ngọc (GRUE+หยก) ใช้เรียกสีเขียวเข้ม, xanh nõn chuối (GRUE+ใบตอง) ใช้เรียกสีเขียวอ่อน, xanh lá cây (GRUE+ใบไม้) ใช้เรียกสีเขียวใบไม้, xanh rêu (GRUE+ตะไคร่น้ำ) ใช้เรียกสีเขียวเข้ม, xanh cổ vịt (GRUE+คอเป็ด) ใช้เรียกสีเขียวหัวเป็ด เป็นต้น ในเฉดสีน้ำเงินหรือสีฟ้า ได้แก่ xanh nước biển (GRUE+น้ำทะเล) ใช้เรียกสีฟ้าน้ำทะเล, xanh da trời (GRUE+ท้องฟ้า) ใช้เรียกสีฟ้าเข้ม และ xanh dương (GRUE+พระอาทิตย์) ใช้เรียกสีน้ำเงิน เป็นต้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่ามีกลวิธีการสร้างคำเรียกสีโดยวางคำขยายไว้ข้างหลังเพื่อระบุเฉดสีให้มีความละเอียดมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น xanh nước biển nhạt (GRUE+น้ำทะเล+อ่อน) ใช้เรียกสีฟ้าอ่อน, xanh lá cây sẫm (GRUE+ใบไม้+เข้ม) ใช้เรียกสีเขียวเข้ม, vàng lông gà con (เหลือง+ขน+ลูกเจี๊ยบ) ใช้เรียกสีเหลืองอ่อน, vàng chanh nhạt (เหลือง+มะนาว+อ่อน) ใช้เรียกสีเขียวอมเหลืองอ่อน เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบความถี่ของกลวิธีและโครงสร้างของคำเรียกสีที่ใช้ ผู้วิจัยพบว่าในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือมีการใช้กลวิธีที่ 2.3 การผสมคำเรียกสีพื้นฐานเข้ากับคำเรียกสีพื้นฐานหรือคำเรียกชื่อวัตถุเฉพาะมากที่สุดจำนวน 148 คำ คิดเป็น 42% รองลงมาคือ กลวิธีที่ 1 การใช้เรียกสีพื้นฐานในการระบุเฉดสีจำนวน 95 คำ คิดเป็น 27% และกลวิธีที่ 2.2 การใช้คำเรียกชื่อวัตถุเฉพาะมาเป็นคำเรียกสีไม่พื้นฐานเป็นกลวิธีที่ผู้พูดภาษาเวียดนามถิ่นเหนือใช้น้อยที่สุด จำนวน 39 คำ คิดเป็น 11% ดังแสดงไว้ด้วยแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 4 แสดงความถี่ของกลวิธีการสร้างคำเรียกสีในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือ

สรุปและอภิปรายผล

อาจกล่าวได้ว่างานวิจัยของ Berlin และ Kay เกี่ยวกับคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาต่าง ๆ ที่พูดกันทั่วโลก เป็นต้นแบบของการศึกษาคำเรียกสีซึ่งทำให้เราสามารถเข้าใจได้ว่าคำเรียกสีระยะแรกมีกี่คำ เป็นคำเรียกสีประเภทอะไรบ้าง และมีวิวัฒนาการเป็นระยะ ๆ ในลักษณะใด การศึกษาเกี่ยวกับคำเรียกสีในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือโดยทฤษฎีวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานของ Berlin และ Kay ในการทดสอบ ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า มีทั้งที่สนับสนุนและคัดค้านแนวคิดจากทฤษฎีดังกล่าว ดังที่ผู้วิจัยได้สรุปและอภิปรายเป็นประเด็น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลที่ได้จากการศึกษาระบบคำเรียกสีในภาษาเวียดนามเป็นเครื่องสนับสนุน

แนวคิดของ Berlin และ Kay ได้เป็นอย่างดีต่อข้อสรุปที่ว่า จำนวนคำเรียกสีพื้นฐานมีความสัมพันธ์กับความซับซ้อนทางวัฒนธรรม (cultural complexity) กล่าวคือ วัฒนธรรมที่เรียบง่ายหรือเทคโนโลยีที่เรียบง่ายจะคู่กับคำเรียกสีจำนวนน้อย ตรงกันข้ามกับวัฒนธรรมที่ซับซ้อนหรือเทคโนโลยีที่ซับซ้อนจะมีคำเรียกสีในภาษาเป็นจำนวนมาก ดังที่ Berlin และ Kay (1969: 16) ได้สรุปเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ดังนี้

> "Thus, increase in the number of basic color terms may be seen as part of a general increase in vocabulary, a response to an informationally richer cultural environment about which speakers must communicate effectively."

เมื่อพิจารณาจากจำนวนคำเรียกสีพื้นฐานและคำเรียกสีไม่พื้นฐานที่ได้จากการศึกษาในภาษาเวียดนามถิ่นเหนืออาจจะสรุปได้ว่า ภาษานี้เป็นภาษาหนึ่งที่มีความซับซ้อนทางวัฒนธรรม กล่าวคือ มีกลวิธีการสร้างคำเรียกสีพื้นฐานถึง 10 คำ และมีกลวิธีการสร้างคำเรียกสีพื้นฐานไม่พื้นฐานถึง 3 วิธี คือ การผสมคำเรียกสีพื้นฐานเข้ากับคำขยาย การใช้คำเรียกชื่อวัตถุ และการผสมคำเรียกสีพื้นฐานเข้ากับคำเรียกสีพื้นฐานหรือคำเรียกชื่อวัตถุเฉพาะ ซึ่งมากเพียงพอแก่การบรรยายหรือระบุเฉดสีต่าง ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ

2. ผลจากการศึกษาคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือสามารถเรียงลำดับก่อนหลังได้สอดคล้องกับแผนภูมิแสดงวิวัฒนาการของ Berlin และ Kay ใน 4 ระยะแรกเท่านั้น กล่าวคือ trắng (สีขาว), đen (สีดำ) จะเกิดในระยะที่ 1 đỏ (สีแดง) เกิดในระยะที่ 2 vàng (สีเหลือง) เกิดในระยะที่ 3 และในระยะที่ 4 มีวิวัฒนาการเป็น xanh (สี GRUE) ส่วนในระยะที่ 5 ซึ่งเป็นระยะที่จะต้องแยกความแตกต่างระหว่างประเภทสีเขียวและสีน้ำเงิน แต่ผลที่ได้จากการศึกษาภาษาเวียดนามถิ่นเหนือกลับคัดค้านแนวคิดของ Berlin และ Kay กล่าวคือ ภาษาเวียดนามถิ่นเหนือกลับมีวิวัฒนาการเป็น nâu (สีน้ำตาล) แทน จนถึงในระยะสุดท้าย (ระยะที่ 6) จึงได้พัฒนาคำเรียกสีพื้นฐานครบตามแผนภูมิแสดงวิวัฒนาการคำเรียกสีพื้นฐานของ Berlin และ Kay

นอกจากนี้ผลจากการศึกษาข้อมูลคำเรียกสีที่ได้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้บอกภาษาชาวเวียดนามถิ่นเหนือหลายคน ไม่สามารถระบุความแตกต่างของเฉดสีที่เหลื่อมกันอยู่ระหว่างสีเขียวและสีน้ำเงินในระดับของคำเรียกสีพื้นฐาน แต่สามารถจำแนกความแตกต่างของเฉดสีทั้งสองได้ในระดับของคำเรียกสีไม่พื้นฐาน กล่าวคือ เมื่อผู้วิจัยขอให้ผู้บอกภาษาระบุว่า คำว่า "xanh" มีความหมายหมายถึงเฉดสีใดในภาษาเวียดนาม ผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นสีอะไรระหว่างสีเขียวและสีน้ำเงิน แต่เมื่อผู้วิจัย

ชี้ให้ผู้บอกภาษาดูบัตรสีที่มีเฉดสีเป็นสีเขียวหรือสีน้ำเงินสีใดสีหนึ่ง แล้วสอบถามผู้บอกภาษาใหม่เพื่อให้ระบุเฉดสีต่อไปอีกว่า Màu xanh này là xanh gì? "สี GRUE นี้เป็นสี GRUE อะไร" ผู้บอกภาษาจะสามารถระบุความแตกต่างระหว่างเฉดสีทั้งสองได้ โดยใช้กลวิธีการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐานกลวิธีที่ 2.3.2 การผสมคำเรียกสีพื้นฐานกับคำเรียกชื่อวัตถุเฉพาะเพื่อใช้ในการจำแนกเฉดสีที่เหลื่อมกันอยู่ระหว่างสีเขียวและสีน้ำเงิน ตัวอย่างเช่น ในเฉดสีเขียวผู้บอกสามารถระบุเฉดสีโดยมีคำเรียกสีเป็น xanh là cây (GRUE+ใบไม้), xanh nõn chuối (GRUE+ใบตอง) หรือในเฉดสีน้ำเงินผู้บอกภาษาสามารถระบุเฉดสีโดยมีคำเรียกสีเป็นสี xanh nước biển (GRUE+น้ำทะเล), xanh da trời (GRUE+ท้องฟ้า) เป็นต้น

3. เมื่อเปรียบเทียบจำนวนคำเรียกสีพื้นฐานที่ได้จากผลการศึกษาของ Berlin และ Kay[4] (1969: 102) กับผลการศึกษาในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่า ผลการศึกษาของ Berlin และ Kay[5] ในหนังสือเล่มดังกล่าว เขาทั้งสองได้ตัดสินให้คำเรียกสีที่เป็นคำเดียวกับคำเรียกสีวัตถุหรือสิ่งของ 3 คำ คือ vàng (ทองคำ), hồng (ดอกกุหลาบ), และ xám (ขี้เถ้า) เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน ซึ่งขัดแย้งกับเกณฑ์คุณสมบัติที่เขาทั้งสองได้เสนอในตอนต้นของหนังสือเล่มดังกล่าวว่า ***"คำเรียกสีพื้นฐานไม่น่าจะเป็นคำเดียวกับคำเรียกชื่อวัตถุหรือสิ่งของ"*** โดยไม่อธิบายถึงเหตุผลในการตัดสินใจให้คำดังกล่าวเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน แต่ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยตัดสินใจให้คำเรียกสีที่เป็นคำเดียวกับคำเรียกสีวัตถุหรือสิ่งของ 4 คำคือ vàng (ทองคำ), hồng (ดอกกุหลาบ), da cam (ผิวส้ม) และ xám (ขี้เถ้า) เป็นคำเรียกสีพื้นฐานในภาษาเวียดนามถิ่นเหนือ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีเหตุผล 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรก หากตัดคำเรียกสีดังกล่าวออกไป จะทำให้ในภาษานี้มีจำนวนของคำเรียกสีพื้นฐานจำนวนน้อย และเนื่องจากคำเรียกสีทั้ง 4 คำมีความโดดเด่นมากในความรู้สึกของเจ้าของภาษา ผู้บอกภาษาชาวเวียดนามทุกคนสามารถแยกคำเรียกสีที่มาจากคำเรียกวัตถุได้อย่างชัดเจน ประการที่สอง เมื่อพิจารณาจากกลวิธีในการสร้างคำเรียกสีไม่พื้นฐาน ผู้วิจัยพบว่าคำเรียกสีทั้ง 4 คำดังกล่าว สามารถมีโครงสร้างได้เช่นเดียวกับคำเรียกสีพื้นฐานคำอื่น ๆ ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรให้เป็นคำเรียกสีดังกล่าวเป็นคำเรียกสี พื้นฐานได้

---

[4] การศึกษาคำเรียกสีในภาษาเวียดนามของ Berlin และ Kay เป็นผลที่ได้มาจากการศึกษาข้อมูลเอกสารของ Maderasz

[5] ในงานวิจัยคำเรียกสีในภาษาเวียดนามของ Berlin และ Kay (1969: 102) เขาทั้งสองได้ตัดสินให้ภาษานี้มีคำเรียกสีพื้นฐานจำนวน 9 คำ คือ trắng (สีขาว), đen (สีดำ), đỏ (สีแดง), xanh (สีเขียวหรือสีน้ำเงิน), vàng (สีเหลือง), nâu (สีน้ำตาล), tím (สีม่วง), hồng (สีชมพู) และ xám (สีเทา)

เราอาจสรุปได้ว่า การศึกษาคำเรียกสีในภาษาเวียดนามไม่เพียงแต่จะช่วยให้เราเข้าใจระบบการสร้างมโนทัศน์ของชาวเวียดนามเท่านั้น แต่เป็นเสมือนภาพสะท้อนที่ทำให้เราได้เรียนรู้สภาพทางปริบทสังคมและวัฒนธรรมของชาวเวียดนามผ่านจากคำเรียกสีเหล่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงอาจจะกล่าวได้ว่า *"สี"*โดยนัยของนักภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์เป็นมากกว่าคำเพื่อใช้จำแนกความแตกต่างของเฉดสีในธรรมชาติ สำหรับนักภาษาศาสตร์ชาติพันธุ์ *"สี"* หมายถึง *"สีสัน"* แห่งชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มต่าง ๆ ที่รอคอยให้เราได้แสวงหาคำตอบ

โครงการคลังความรู้ดิจิทัลด้านการเกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ตารางที่ 1 การรับรู้และการจำแนกประเภทสีพื้นฐานของผู้พูดภาษาเวียดนาม (ถิ่นเหนือ)

คำเรียกสีพื้นฐาน	เฉดสี	ชื่อภาษาอังกฤษที่กำกับบนแท่งสีเทียน
1. trắng	สีขาว	White
2. đen	สีดำ	Black
3. đỏ	สีแดง	Red
4. vàng	สีเหลือง, สีส้มอ่อน, สีเขียวอ่อน, สีเหลืองอมเขียว	Atomic tangerine, Neon carrot, Sunglow, Unmellow yellow, Yellow, Yellow green
5. xanh	สีเขียว, สีฟ้า, สีน้ำเงิน, สีเขียวเข้ม, สีน้ำเงินอ่อน, สีฟ้าอ่อน	Blizzard blue, Jungle green, Pacific blue, Periwinkle
6. nâu	สีน้ำตาล, สีน้ำตาลเข้ม, สีน้ำตาลแดง, สีทอง	Brown, Burnt sienna, Copper, Gold, Raw sienna, Sepia, Tan
7. tím	สีม่วง, สีแดงอมม่วง, สีชมพู่อมม่วง, สีม่วงเข้ม, สีม่วงอ่อน	Cerise, Fuchsia, Magenta, Mauvelous, Mulberry, Plum, Purple mountain's majesty, Red violet, Royal purple
8. hồng	สีชมพู, สีชมพูอมม่วง, สีชมพูสด, สีชมพูอมแดง, สีชมพูเข้ม	Carnation pink, Hot magenta, Pink salmon, Razzel dazzle rose, Shoching pink, Tickel me pink, Wild strawberry, Wild watermalon
9. da cam	สีส้ม, สีส้มแก่, สีส้มอมแดง	Burnt orange, Macaroni/Cheese, Neo carrot, Orange, Red orange, Vivid tangerine
10. xám	สีเทา, สีเงิน	Grey, Silver

โครงการคลังความรู้ดิจิทัลด้านวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรณานุกรม

ศตนันต์ เชื้อมหาวัน. 2541. "คำเรียกสีและการรับรู้สีของผู้พูดภาษาไทลื้อ ลัวะ มังกะเหรี่ยง ในพื้นที่จังหวัดเชียงรายและพะเยา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2538. **คำเรียกสีและการรับรู้สีของชาวจ้วงและชาวไทย.** กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Berlin, Brent and Paul Kay. 1969. **Basic Color Terms: Their Universality and Evolution.** Berkeley: University of California Press.

Croft, K. 1972. "Language and categories : some notes for foreign language teachers." In K. Croft, editor. **Reading on English as a Second Language**, pp. 422-436. Cambridge, Mass.: Winthrop.

Kay, Paul. 1975. "Synchronic Variability and Diachronic Change in Basic Color Terms." **Language in Society** 4: 257-327.

Kay, Paul and Chad K. McDanieal. 1978. "The Linguistic Significance of the Meanings of Basic Color Terms." **Language** 54, 3: 610-646.

Nhà Xuất Bản Giáo Dục 1995. Từ Điển Việt-Anh (Vietnamese-English Dictionary). Hà nội: Công ty Phát Hành Sách Hà nội.

โครงการคลังความรู้ดิจิทัลมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์